

УДК 502.58

Сербов М.Г., канд. геогр. наук

Одеський державний екологічний університет

**МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ЗБИТКІВ ВІД
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ**

У статті розглянуті класифікації надзвичайних ситуацій за характером походження, за основними типами, залежно від обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією наслідків. Проаналізована схема розрахунку загальних збитків від надзвичайної ситуації. Запропоновані методичні підходи оцінки збитків від надзвичайних ситуацій природного характеру.

Ключові слова: надзвичайні ситуації, економічні збитки, надзвичайні ситуації природного характеру.

Вступ. Під час проведення оцінки шкоди від надзвичайних ситуацій необхідно спиратися на існуючий нормативний апарат аналізу економічних збитків від їх негативного впливу на всі аспекти господарської діяльності. Важливим є цілісне уявлення про вплив надзвичайних ситуацій різних типів на територіальні реципієнти та здоров'я людини. Будь-яка надзвичайна ситуація передбачає можливість забруднення водного та атмосферного басейнів, вилучення з використання або погіршення якості сільськогосподарських угідь та лісогосподарських ділянок, вплив на рекреаційні об'єкти та об'єкти природоохоронного фонду, збитки основних фондів, загрозу для життя та втрати здоров'я населення регіону, який підпадає під негативний вплив надзвичайної ситуації. Соціально-економічне дослідження надзвичайної ситуації повинно дозволити комплексно оцінити економічну шкоду на основі фактичних витрат. Відповідна методика також повинна припускати розрахунок економічної ефективності та обґрунтування необхідності інвестування бюджетних та позабюджетних коштів на заходи з попередження надзвичайних ситуацій, можливість оперативної оцінки шкоди за спрощеною процедурою.

Мета дослідження. Метою цього дослідження є розгляд існуючого нормативного апарату оцінки економічних збитків від надзвичайних ситуацій та їх негативного впливу на всі аспекти господарської діяльності. Пріоритетним завданням дослідження є аналіз методичних основ економічної оцінки збитків від надзвичайних ситуацій природного характеру.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є наукові праці в галузі природоохоронної діяльності, аналіз методичних основ оцінки наслідків від надзвичайних ситуацій, а також положення нормативно-правових актів про оцінку збитків від надзвичайних ситуацій.

Результати дослідження та їх аналіз. Для успішного практичного використання будь-яких методичних розробок необхідно чітко визначити нормативну термінологію. Так, відповідно до Національного класифікатора України ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій» надзвичайна ситуація – «Порушення нормальних умов життя та діяльності людей та окремих територій чи об'єктів на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою. Стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, зокрема епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, що призвело (може призвести) до виникнення великої кількості постраждалих, загрози життю та здоров'ю людей, їх загибелі, значних матеріальних утрат, а також неможливості проживання населення на території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності» [5, 7].

Надзвичайні ситуації класифікують за характером походження, ступенем поширення, розміром людських втрат і матеріальних збитків. Залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій на території України, визначають такі види надзвичайних ситуацій [5]:

- техногенного характеру;
- природного характеру;
- соціального характеру;
- воєнного характеру.

Відповідно до встановленого порядку класифікації, надзвичайна ситуація природного характеру – «порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, пов'язане з небезпечним геофізичним, геологічним, метеорологічним або гідрологічним явищем, деградацією ґрунтів чи надр, пожежею у природних екологічних системах, зміною стану повітряного басейну, інфекційною захворюваністю та отруєнням людей, інфекційним захворюванням свійських тварин, масовою загибеллю диких тварин, ураженням сільськогосподарських рослин хворобами та шкідниками тощо» [7].

Основні типи надзвичайних ситуацій визначені постановою Кабінету Міністрів України від 15 липня 1998 року № 1099 «Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій», яка передбачає класифікацію надзвичайних ситуацій за:

- а) сферою виникнення;
- б) галузевою належністю;
- в) характером явищ та процесів при виникненні та розвитку надзвичайної ситуації;
- г) масштабом можливих наслідків;
- д) масштабами сил та засобів, які застосовуються для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- е) складністю масштабів та важливістю наслідків надзвичайної ситуації;

Перші три критерії визначають групу надзвичайних ситуацій (критерій а), тип надзвичайної ситуації (критерій б та в) та вид надзвичайної ситуації (критерій в). Критерії в – г дозволяють класифікувати надзвичайну ситуацію за масштабами територіального охоплення та можливими наслідками. Залежно від обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією наслідків, кількості постраждалих і загиблих, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для ліквідації її наслідків, визначають такі рівні надзвичайних ситуацій:

- державний;
- регіональний
- місцевий;
- об'єктовий.

Відповідно до визначеної державної класифікації в [5] надзвичайні ситуації природного характеру (за кодом 20000) розподіляються на:

- 20100 Геофізичні;
- 20200 Геологічні;
- 20300 Метеорологічні;
- 20400 Гідрологічні морські;
- 20500 Гідрологічні поверхневих вод;
- 20600 Пов'язані з пожежами в природних екологічних системах
- 20700 Медико-біологічні.

Загальний обсяг збитків від наслідків надзвичайної ситуації [6] розраховується як сума основних локальних збитків від завданої фактичної шкоди пофакторного та пореципієнтного характеру. Причому, пофакторні збитки відображають комплексну

економічну оцінку заподіяної шкоди за основними факторами впливу, до яких відносяться: забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, забруднення земної поверхні та ґрунтів тощо. Пореципієнтні збитки відображають економічну оцінку фактичних втрат від дії основних реципієнтів впливу надзвичайної ситуації, до яких відносяться: втрати життя та здоров'я населення, знищення та пошкодження основних фондів, майна, продукції, погіршення якості сільськогосподарських угідь, втрати продуктів та об'єктів лісового та рибного господарства, знищення або погіршення якості рекреаційних ресурсів, втрати природно-заповідного фонду та інші.

Нормативним документом [3] рекомендовано розрахунок загальних збитків (3) від надзвичайної ситуації проводити за такою схемою

$$Z = H_p + M_p + M_n + P_{c/2} + M_{mv} + P_{л/2} + P_{p/2} + P_{рек} + P_{нзф} + A_\phi + B_\phi + Z_\phi, \quad (1)$$

де H_p – втрати життя та здоров'я населення; M_p – руйнування та пошкодження основних фондів, знищення майна та продукції; M_n – не вироблення продукції внаслідок припинення виробництва; $P_{c/2}$ – вилучення або порушення сільськогосподарських угідь; M_{mv} – втрати тваринництва; $P_{л/2}$ – втрати деревини та інших лісових ресурсів; $P_{p/2}$ – втрати рибного господарства; $P_{рек}$ – знищення або погіршення якості рекреаційних зон та ресурсів; A_ϕ – забруднення повітря атмосферного басейну; B_ϕ – забруднення поверхневих і підземних вод та джерел, внутрішніх морських вод і акваторій територіальних морів; $P_{нзф}$ – збитки, заподіяні природно-заповідному фонду, а також Z_ϕ – забруднення земель несільськогосподарського призначення.

Для кожного типу та виду надзвичайних ситуацій залежно від їх рівня [3, 7] визначаються основні види втрат, набори локальних пофакторних та пореципієнтних збитків, а також послідовність їх розрахунків.

Для надзвичайних ситуацій природного характеру «Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру» [3] передбачає основні види збитків, наведених у табл. 1.

Розрахунок кожного з локальних збитків повинен виконуватись за окремими методиками в залежності від специфіки шкідливих впливів та реакції відповідного реципієнта. Розглянемо застосування подібного підходу на прикладі збитків гідрологічно небезпечних явищ поверхневих вод (код 20500) регіонального рівня, до яких відповідно до встановленої [5] класифікації відносяться такі небезпечні явища, пов'язані:

- з високим рівнем води (водопілля, паводки), за кодом 20510;
- з маловоддям/ посухою (маловоддя), за кодом 20520;
- із заторами та заборами на водних об'єктах, за кодом 20530;
- з селями, за кодом 20540;
- зі сходом снігової лавини, за кодом 20550;
- з низьким рівнем води, за кодом 20560;
- з раннім льодоставом та появою льоду на судноплавних водоймах і річках, за кодом 20570;
- з інтенсивним льодоходом, за кодом 20580;
- із затопленням, за кодом 20590.

1. Розрахунок пореципієнтних збитків здійснюється для окремих локальних втрат.

2. Руйнування та пошкодження основних фондів, знищення майна та продукції

$$M_p = \Phi_e + \Phi_z + P_p + P_{pc} + C_u + M_{\phi z}, \quad (2)$$

Таблиця 1 – Основні види збитків, характерних для різних типів надзвичайних ситуацій природного характеру

Тип надзвичайної ситуації	Рівень надзвичайної ситуації та основні види збитків							
	об'єктовий		місцевий		регіональний		державний	
	Пореципієнтні	Пофакторні	Пореципієнтні	Пофакторні	Пореципієнтні	Пофакторні	Пореципієнтні	Пофакторні
Геологічно та геофізично небезпечні явища	H _p ; M _p ;	M _п ; A _ф ; B _ф ; З _ф	H _p ; M _p ;	M _п ; A _ф ; B _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{p/г} ; P _{рек} ; P _{с/г} ; M _п ; P _{л/г} ; P _{пзф} ;	A _ф ; B _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{p/г} ; P _{рек} ; P _{л/г} ; P _{пзф} ;	M _п ; A _ф ; B _ф ; З _ф
Метеорологічні та агрометеорологічні небезпечні явища	M _p ; H _p ; P _{л/г}	M _п ;	M _p ; H _p ; P _{л/г}	M _п ;	M _p ; H _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ;	M _п ; A _ф ; B _ф ; З _ф	M _p ; H _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{p/г} ; P _{рек} ; P _{пзф} ;	M _п ; A _ф ; B _ф ; З _ф
Гідрологічні небезпечні явища	M _p ; H _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{p/г} ; P _{рек} ;	M _п ; B _ф ;	M _p ; H _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{p/г} ; P _{рек} ;	M _п ; B _ф ;	M _p ; H _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{p/г} ; P _{рек} ;	M _п ; B _ф ;	-	-
Пожежі лісові, степові, сільськогосподарських масивів, корисних копалин	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{л/г}	M _п ; A _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{рек} ; P _{пзф}	M _п ; A _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{рек} ; P _{пзф} ; P _{p/г}	M _п ; A _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{рек} ; P _{пзф} ; P _{p/г}	M _п ; A _ф ; З _ф
Зміна стану суші	P _{л/г} ; P _{p/г} ; P _{пзф}	B _ф ; З _ф	P _{л/г} ; P _{p/г} ; P _{пзф} ; P _{рек}	B _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{рек} ; P _{пзф} ; P _{p/г}	B _ф ; З _ф	H _p ; M _p ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{рек} ; P _{пзф} ; P _{p/г}	B _ф ; З _ф
Зміна складу і властивостей атмосфери	H _p ; P _{рек} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	A _ф	H _p ; P _{рек} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	A _ф	M _p ; H _p ; P _{рек} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	A _ф	M _p ; H _p ; P _{рек} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	A _ф
Зміна складу і властивостей гідросфери	H _p ; P _{рек} ; P _{с/г} ; P _{p/г}	B _ф	H _p ; P _{рек} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	B _ф	M _p ; H _p ; P _{рек} ; P _{p/г} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	B _ф	M _p ; H _p ; P _{рек} ; P _{p/г} ; P _{с/г} ; P _{л/г} ; P _{пзф}	B _ф

де Φ_6 – збитки від руйнування та пошкодження основних фондів виробничого призначення;

Φ_2 – збитки від руйнування та пошкодження основних фондів невиробничого призначення;

P_p – збитки від втрат готової промислової та сільськогосподарської продукції;

P_{pc} – збитки від втрат незібраної сільськогосподарської продукції;

C_n – збитки від втрат майна громадян та організацій;

M_{o2} – збитки від втрат майна громадян та організацій.

Під час розрахунку збитків Φ_6 та Φ_2 , враховуючи шкоду, заподіяну об'єкту як цілісному майновому комплексу, зменшення балансової (остаточної) вартості основних фондів, за виключенням фондів, які не підлягають амортизації, можуть бути враховані рекомендації, запропоновані в [2, 3].

3. Розрахунок збитків від втрати життя та здоров'я населення

$$H_p = \sum B_{mpp} + \sum B_{on} + \sum B_{vmm}, \quad (3)$$

де $\sum B_{mpp}$ – втрати від вибуття трудових ресурсів за виробництвом;

$\sum B_{on}$ – витрати на виплату допомоги на поховання;

$\sum B_{vmm}$ – витрати на виплату пенсій у разі втрати годувальника.

4. Розрахунок збитків від вилучення або порушення сільськогосподарських угідь

$$P_{c/2} = P_{c/21} + P_{c/22}. \quad (4)$$

Збитки від вилучення сільськогосподарських угідь з користування ($P_{c/21}$) розраховуються за такою формулою

$$P_{c/21} = H \times \Pi, \quad (5)$$

де H – норматив збитків (узагальнений вартісний показник розміру заподіяної шкоди, який умовно відповідає вартісному виміру унеможливлення використання продуктивності землі) для різних видів сільськогосподарських угідь [4, 3].

Π – площа сільськогосподарських угідь, які вилучаються з користування, га.

Збитки від порушення сільськогосподарських угідь ($P_{c/22}$) розраховуються на базі коефіцієнта зниження продуктивності за такою формулою

$$P_{c/22} = (1 - k) \times H \times \Pi, \quad (6)$$

де k – коефіцієнт зниження продуктивності угіддя.

5. Розрахунок збитків від втрати деревини та інших лісових ресурсів

$$P_{л/2} = P_{л/21} + P_{л/22} + P_{л/23}, \quad (7)$$

де $P_{л/21}$, $P_{л/22}$, $P_{л/23}$ – відповідно збитки від знищення лісу та вилучення земельних ділянок лісового фонду, збитки від пошкодження лисів та збитки від переведення лисів у менш цінну групу, кг. Розрахунки зазначених економічних показників здійснюються за формулами аналогічними (5) – (6).

6. Розрахунок збитків рибного господарства

$$P_{p/2} = N + \sum N_{1-5}. \quad (8)$$

Збитки рибного господарства внаслідок шкідливої дії небезпечних гідрологічних явищ поверхневих вод визначаються як прямі, та і непрямі – від втрати потомства.

Прямі збитки розраховуються за кількістю загинлих гідро біоресурсів на одиницю площі ураження, її середньої ваги і площі негативного впливу на гідробіонтів. Розрахунки збитків від втрати потомства виконуються, виходячи з кількості загинлої риби, плодючості самок, коефіцієнта промислового повернення тощо [4, 3].

7. Розрахунок збитків від знищення або погіршення якості рекреаційних зон.

Негативний вплив гідрологічних надзвичайних ситуацій поверхневих вод на стан рекреаційних зон призводить до зменшення економічного ефекту від їх експлуатації. Рівень збитків від надзвичайної ситуації залежить від ступеня негативних змін у рекреаційних зонах та необхідного терміну для їх відновлення. Збитки від наслідків надзвичайної ситуації оцінюються на основі визначення втрат природних ресурсів та ресурсів антропогенного походження. Для розрахунку збитків, завданих рекреаційним зонам від наслідків надзвичайних ситуацій гідрологічного характеру, повинен визначатися прибуток, що отримується відповідним підприємством за встановлений розрахунковий період. Витрати на відновлення рекреаційних зон повинні визначатися шляхом експертного оцінювання [1, 2, 3].

Розрахунок збитків від наслідків надзвичайної ситуації для одного рекреаційного об'єкта проводиться за формулою

$$P_{рек} = T * П, \quad (9)$$

де T – термін, необхідний для відновлення рекреаційної зони;

$П$ – прибуток у цілому від діяльності установи за одиницю розрахункового терміну на одному рекреаційному об'єкті.

Розрахунок пофакторних збитків, до яких для гідрологічних надзвичайних ситуацій поверхневих вод регіонального рівня відносяться втрати за рахунок не вироблення продукції внаслідок припинення виробництва та забруднення земель несільськогосподарського призначення, здійснюється за такими формулами:

1. Розрахунок збитків від не вироблення продукції внаслідок припинення виробництва (M_n).

Розрахунки зазначених збитків рекомендується виконувати на основі експертної оцінки [2, 3]. В цьому разі експертне оцінювання може здійснюватися на основі середньорічних обсягів виробництва, коли термін вимушеного припинення виробництва в цілому чи його окремих циклів порівнюється із середніми значеннями нормального функціонування за аналогічний період. Збитком у цьому разі буде розмір не отриманого прибутку від реалізації продукції за цінами базового періоду. Якщо виробництво здійснювалося частково, збитком стане прибуток, що розраховується від вартості невиробленої продукції.

2. Розрахунок збитків від забруднення земель несільськогосподарського призначення.

Зазначені збитки рекомендовано розраховувати аналогічно до схеми розрахунків збитків від забруднення підземних вод за формулою [3]

$$З_{\phi} = Y_n * n * M * L, \quad (10)$$

де Y_n - питома величина збитків, завданих навколишньому середовищу, з урахуванням показника неоподаткованого мінімуму доходів громадян (далі – НМД);

n – розмір НМД, грн;

M – маса забруднювальної сировини, кг;

L – коефіцієнт, який враховує природну захищеність підземних вод (наприклад, для ґрунтових – 1,0; для міжпластових безнапірних – 1,3; для міжпластових напірних (артезіанських) – 1,6).

Розрахунок величини збитків через забруднення земель несільськогосподарського призначення від гідрологічних надзвичайних ситуацій поверхневих вод шкідливими

речовинами провадиться шляхом введення до формули (10) коефіцієнта, який враховує екологічну небезпечність забруднювальної речовини (K_i).

$K_i = 0,05 / ГДК_i$, $ГДК_i$ – величина гранично допустимої концентрації або безпечного рівня пливу i -ої забруднювальної речовини.

Висновок. Таким чином, запропоновані методичні підходи оцінки збитків від надзвичайних ситуацій природного характеру з урахуванням існуючої нормативної бази України можуть бути використані, як дійсний інструмент оцінки реальної шкоди, врахування матеріальних витрат для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, обґрунтування необхідних інвестицій в заходи з попередження негативного впливу та зменшення екологічних ризиків на території України.

Список літератури

1. *Временная* типовая методика определения экономической эффективности осуществления природоохранных мероприятий и оценке экономического ущерба, причиняемого народному хозяйству загрязнением окружающей среды – М.: Экономика, 1986. – 92 с.

2. *Методика* эколого-экономической оценки проектов – К.: СОПС УССР АН УССР, 1980.- 28 с.

3. *Методики* оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру// Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002р. № 175 “ (із змінами та доповненнями відповідно до постанови КМУ від 04.06.2003р. № 862). – 40 с.

4. *Методические* основы оценки антропогенного влияния на качество поверхностных вод. – Л.: Гидрометеиздат, 1981. – 176с.

5. *Національний* класифікатор України ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій». – Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, наказ № 457 від 11.10.2010р. - Київ, 2010. – 23 с.

6. *Оценка* последствий чрезвычайных ситуаций. – М.: ИПК РЭФИА, 1997. – 364 с.

7. *Постанова* Кабінету Міністрів України від 24.03.2004р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями».

Методические основы экономической оценки убытков от чрезвычайных ситуаций природного характера. Сербов Н.Г.

В статье рассмотрены классификации чрезвычайных ситуаций по характеру происхождения, по основным типам, в зависимости от объемов причиненных чрезвычайной ситуацией последствий. Проанализирована схема расчета общих убытков от чрезвычайной ситуации. Предложены методические подходы оценки убытков от чрезвычайных ситуаций природного характера.

Ключевые слова: чрезвычайные ситуации, экономические убытки, чрезвычайные ситуации природного характера.

Methodical bases of economic evaluation of losses from the extraordinary situations of natural character. Serbov N.G.

In the article it is considered the classifications of extraordinary situations on their origins, on basic types, depending on volumes caused the extraordinary situation of the consequences. The chart of calculation of general losses was analysed from an extraordinary situation. The methodical approaches of estimation of losses are offered from the extraordinary situations of natural character.

Keywords: extraordinary situations, economic of losses, the extraordinary situations of natural character.